

Idékatalog

Inspiration til kirkeliv i krisetid

Da coronakrisen ramte Danmark, og kirkerne blev lukket ned, måtte folkekirken finde nye måder at nå sine medlemmer på. Denne undersøgelse viser, at der er opstået en mangfoldighed af nye veje at gå. Opfindsomheden har været stor rundt omkring i landet, og det er blomstret frem med mange nye tiltag og formater.

For de fleste præsters vedkommende er onlinegudstjenester et ubetrådt område. Men nogle har hurtigt efter nedlukningen produceret f.eks. videofilmede gudstjenester og andagter og lagt dem på de sociale medier eller kirkens egen hjemmeside. Andre har forsøgt sig frem på egen hånd med smartphones og lignende. For nogle er det lykkedes, mens andre har givet op på det. Andre igen har foretrukket at gå andre veje end de digitale og er fysisk rykket ud der, hvor medlemmerne befinder sig. Mange steder har man lavet en kombination af de forskellige muligheder.

Her er samlet en række eksempler på de mange nye tiltag og aktiviteter. Eksemplerne er inddelt i kategorierne "Digital kirke", "Kirke i hjemmet", "Kirke uden for kirkerummet" og "Kirken rykker ud". Materialet til eksemplerne kommer dels fra de aktiviteter, som vi samlede ind i forbindelse med analyse 2A, der undersøgte onlineaktiviteter i fire provstier (Skjern, Horsens, Midtfyns og Glostrup), dels fra rapportens gæstebidragssyders undersøgelser samt fra bidrag, som medarbejdere og præster i sogne selv har indsendt til undersøgelsens åbne mailboks (fuvcoronaprojekt@km.dk), som var åben fra 1. juli til 1. oktober 2020. Eksemplerne dækker derfor ikke hele landet og er ikke repræsentative. De er udvalgt, så de viser så bred en palette som muligt af nye aktiviteter ud fra det datamateriale, vi har haft til rådighed. Deres formål er at inspirere ud fra de erfaringer, som projektet har indsamlet i projektperioden.

Babysalmesang på Facebook – både live og til gensyn senere

I Videbæk i Skjern provsti valgte korsangeren at afholde babysalmesang i kirkerummet i realtid via Facebook – live. Selvom videoerne blev optaget live, og forældrene blev opfordret til at følge med i realtid, kunne videoerne også ses eller genses på et senere tidspunkt. Antallet af visninger toppede den 25. marts med 1.600 visninger. Babysalmesangen fortsatte frem til annonceringen af kirkernes genåbning, og antallet af visninger kom ikke på noget tidspunkt under 250. Videbæk sogns forsøg med online babysalmesang illustrerer, at der er et potentiale ved digitalisering af folkekirkelige aktiviteter, nemlig muligheden for at nå ud til personer, som ikke almindeligvis ville eller kunne benytte sig af sognets fysiske kirke. Tid spiller formodentlig en rolle for antal visninger, idet tiltaget hørte til blandt de første i denne kategori af videoer, så videoerne blev set og delt i sogne uden for provstiet.

Vejledning i brug af "Facebook-kirken"

I Herstedvester sogn i Glostrup provsti gjorde personalet en stor indsats for at introducere sin menighed til den digitale kirke. Hurtigt efter nedlukningen holdt de hjemmeandagt fra en af præsterens egen stue, og livestreamede det på Facebook. På sognets hjemmeside lagde de små videoer med praktisk vejledning "Gør sådan og sådan" om, hvordan menigheden kunne gå på Facebook og benytte den digitale kirke. Præst Helle Viuf fortæller:

"Vi ved, at der er masser af mennesker, der ikke kan tygge sig igennem en lang tekst, så foruden de små videoer lagde vi også bare kortere tekster med vejledning i, hvordan de kunne gå på Facebook. Vi havde desuden en "Ring og spørg", så folk kunne ringe og spørge om lige netop deres specifikke problem med det digitale."

Sognets digitale kirke blev kaldt "Facebookkirken", den opstod 22. marts og levede videre frem til maj ved hjælp af hashtagget #facebookkirken. Sognets hurtige overgang til en digitaliseret kirke afspejler, at kirkepersonalet havde de teknologiske forkundskaber til at kunne gennemføre omlægningen uden større vanskeligheder – endda med så stort et overskud, at man på pædagogisk vis introducerede brugerne i de nye forhold.

Online sangbreve fra organisten

I Kværndrup i Midtfyn provsti var der stor brug og integration af musik på sognets sociale medier. På førstedagen for kirke-nedlukningen gik organisten i gang med at producere ugentlige "sangbreve", der introducerede kirkens kor- og sanginteresserede for udvalgte sange og salmer, som kunne findes på YouTube. Organisten producerede også selv sanghilsner til menigheden og linkede desuden til sangaktiviteter rundt om i landet. På den måde forsøgte organisten at sikre, at interessen for sang blev opretholdt på trods af nedlukningen. Præsten bakkede op om organistens arbejde ved at benytte de forskellige salmer og sange til at understøtte sine prædikener, som blev postet i tekstform på Facebook-siden.

Online hilsner fra graveren

I Rolfsted sogn i Midtfyns provsti tog man kirkens udendørs ”rum” i brug under nedlukningen. Graveren var til stede på sognets sociale medier og holdt sognets følgere opdateret om arbejdsvilkårene under nedlukningen, ligesom sognets følgere samme sted jævnligt kunne følge med i arbejdet på kirkegården. Påskeaktiviteter fik også plads på kirkegården. Der blev sat skilte op med påskedagenes tekster og salmer som opfordring til en påskevandring på kirkegården.

Drive-in gudstjeneste: både online og fysisk gudstjeneste

I Skjern sogn i Skjern provsti blev der afholdt drive-in gudstjeneste på Store Bededag. Gudstjenesten forbandt den analoge og digitale kirkepraksis. De personer, der ønskede at opleve gudstjenesten live, kunne køre hen til det aftalte mødested, som inden da var annonceret i et Facebook-event. De, som ikke ønskede eller havde mulighed for fysisk fremmøde, eventuelt på grund af smittefare eller isolation, kunne følge med på YouTube. Ifølge Facebook-eventen deltog 285 personer. Gudstjenesten var arrangeret i samarbejde mellem Skjern kirke, Skjern Bykirke og LM kirken i Skjern.

Videohilsener fra præsten

I Kollerup-Vindelev sogn i Vejle provsti lavede præst Birgitte Rosager Møldrup videohilsener til menigheden. Hun fortæller:

”Jeg lagde en hilsen ud til menigheden – en lille film, hvor jeg talte – et par gange, bl.a. i forbindelse med indsamling og 4. maj. Jeg brugte også denne kommunikation til den internationale menighed i Jelling. Jeg har optaget en besked på engelsk og sendt den via WhatsApp og Messenger”.

Brug af beboerforeningers Facebookside

I Hvejsel-Ildved sogn i Vejle provsti skrev præst Gitte Sandager Bjerre søndagsord og andre forkyndende tekster til beboerforeningers sider på Facebook. Hun skriver:

”Jeg valgte ret hurtigt ikke at lave små videoandagter til hjemmeside/sogn.dk, da vi ikke har erfaringer med, at folk bruger det. (Vi har kun sogn.dk og ikke andre platforme, heller ikke på Facebook). I mit lille sogn med 1000 indbyggere har vi ikke mindre end fem beboerforeninger – og det er dem, folk føler sig knyttet til, og deres facebooksider, folk bruger. Vi har prøvet at lave en side for hele sognet, men det var kun menighedsrådet, som brugte den. Så når folk ikke kommer til sognets side, ja så må præsten komme til dem. Derfor har jeg lavet små søndagsord og lagt på alle beboerforeningernes facebooksider. Det kræver en hårfin balance mellem at være oplysende og forkyndende – eller rettere helst lidt af begge dele (og tager faktisk lige så lang tid som at skrive en hel prædiken). Jeg kan se, at ca. 200 fra sognet hver gang har set og (forhåbentlig) læst, det, jeg har lagt ud. Flere har kommenteret på det, takket for opslagene. Også folk, som vi aldrig har set i forbindelse med noget kirkeligt. Så ja, tiden har også været en missionstid. Jeg er helt sikkert nået ud til nogle hjørner af sognet, hvor jeg aldrig har været. Så for kirken og forkyndelsen her, hvor jeg er, tror jeg bestemt, at det har været en gave med denne coronatid”.

Kontakt med konfirmander

I Sankt Nikolaj sogn i Vejle provsti holdt præst Birgitte Rosager Møldrup kontakten digitalt med konfirmanderne. Om denne tid fortæller hun:

”Konfirmanderne har jeg haft kontakt med hver uge på Messenger, og vi har skypet via Google Meet. I første omgang for at høre om alle var ok, og tale om det chok, det var, pludselig ikke at skulle i skole. Samt det chok at de skulle have en ny konfirmationsdato. Hver gang har jeg haft en faglig del, og vi fortsætter til udgangen af maj. Jeg har afsluttet det materiale, vi var i gang med og kørte derefter ud med ”Menneskesønnen”, som vi nu læser, og der er online opgaver, de løser. Der er også noveller af Iben Krogdahl på nettet, der er indtalt, og som vi har læst/hørt et par stykker af. Det er ikke en overvældende engagerende undervisningsform, men jeg har fornemmet, at de har været meget glade for at mødes. De har i hvert fald klikket ind hver uge”.

Fra Hover sogn i Vejle provsti beretter præst Jeanette Boye König, at hun sammen med en præstkollega og kirke- og kulturmedarbejderen lavede forskelligt på video, som de sendte til konfirmanderne. Blandt andet fortællinger om påsken og en film om, hvordan man bager fladbrød. Jeanette Boye König fortæller:

”Vi gav konfirmanderne den udfordring, at de også selv skulle bage fladbrød og sende billeder af resultatet tilbage. At det blev fladbrød var jævnfør bespisnings-underet. Og jeg begyndte at tage rundt til alle mine konfirmander med en påkehilsen og forskellige påskeopgaver. F.eks. fik de til opgave at lave noget kreativt, der illustrerede et eller flere af påskens temaer, og de sendte alle fotos af deres opgaver til mig. Jeg lavede også en påskequiz, og i ugen efter påske trak vi så en vinder, der fik en gave. Billederne af deres kreative påskescener blev hængt op i våbenhuset efter genåbningen. Især var det fint at se alle konfirmanderne ved deres private hoveddør, fordi det gav en god snak om corona-liv, tro og kirke og helt dagligdags ting. Og på den måde er det mit håb og indtryk, at det styrkede nærheden og kontakten i en tid med mange frustrationer”.

Digital sorggruppe

I Horsens provsti plejer de 18-40-årige medlemmer af en kirkelig sorggruppe at mødes hver 14. dag. Under nedlukningen af kirken mødtes de på Skype, her en gang om ugen. Den forøgede hyppighed var begrundet i, at coronakrisen fyldte meget hos medlemmerne.

Digital sjælesorg

I Herstedvester sogn i Glostrup provsti blev sjælesorgen også digital under nedlukningen. Præst Helene Viuf beretter:

”I stedet for at sidde og snakke på mit kontor sad vi i hver sit hjem og snakkede via Facetime. Vi sad jo med lidt større afstand end, hvis vi havde siddet på mit kontor. Men vi sad til gengæld i hvert sit eget hjem med hver en kop kaffe, og personen kunne samtidig få et kig ind i præstens stue. Der var nogle forærringer i den her nedlukningstid. Det her kunne man også gøre efter coronaen”.

Lyd-CD til ældre uden erfaring med internettet

Sognepræsten for Haderup og Feldborg sogne, Herning nordre provsti, Rune Hoff Lauridsen, havde tanke på ældre uden erfaring med internettet, da der efter lukningen af kirkerne hurtigt blev tilbudt en række andagter og gudstjenester både online og i radio og TV. Rune Hoff Lauridsen fortæller:

”Det var min vurdering, at disse tilbud ikke kunne nå alle dem, som normalt er en del af en søndagsmenighed i vore to lokale sogne i Haderup og Feldborg. Her kommer mange ældre, som ikke er fortrolige med at navigere online på internettet og som derfor ikke kunne benytte sig af online tilbud om gudstjenester. Derfor valgte jeg at sammensætte fire gudstjenester af 25 min hver på en lyd-CD (hvilket tilsammen er lige præcis, det der er plads til).”

CD'ens gudstjenesteliturgi:

- Salmemelodi – (et enkelt vers af en kendt salme, som knyttede sig til dagen. Ingen sang, kun melodi)
- Bøn og trosbekendelse
- Salmemelodi – (et enkelt vers af en kendt salme som ovenfor)
- Tekstlæsning, prædiken, kirkebøn og fadervor
- Salmemelodi – (et enkelt vers af en kendt salme som ovenfor)
- Bøn og velsignelse
- Salmemelodi – (et enkelt vers af en kendt salme som ovenfor)

Rune Hoff Lauridsen lagde i produktionen af gudstjenesterne vægt på genkendelighed i forhold til salmemelodierne og i forhold til, at man kunne bede med på fadervor og sige med på trosbekendelsen, samt at gudstjenesterne indeholdt genkendelige led. For hurtigere at kunne producere gudstjenesterne brugte Rune Hoff Lauridsen prædikener, han havde holdt det foregående år (og tekster til 1. tekstrække), i stedet for at skrive nye. De fire gudstjenester blev derfor lavet over dagene: Mariæ Bebudelse, palmesøndag, langfredag, påskedag.

Rune Hoff Lauridsen fortæller videre:

”Efter produktionen af gudstjenesterne ringede jeg rundt til ældre i sognet og spurgte, om de gerne ville have en lyd-CD med gudstjenesterne. Jeg producerede også en video, som jeg lagde på sognenes fælles Facebook side, hvor jeg opfordrede folk til at kontakte mig, hvis de kendte nogen – eller gerne selv ville have en gratis lyd-CD. Lyd-CD'erne brændte jeg selv, pakkede dem i kuverter og afleverede dem i postkassen hos dem, der havde bestilt. Under hele produktionen var jeg bevidst om hygiejne og håndsprit. Samlet set har jeg været ude med ca. 25 lyd-CD'er. Initiativet med lyd-CD'en blev modtaget meget positivt. Videoen på Facebook, der reklamerede for CD'en gik (i et mindre omfang) viralt og fik ca. 2.300 visninger, hvoraf ca. 200 har set mere end ét minut (hvor det må antages, at de har set hele videoen). De, der modtog CD'en, var meget positive, og jeg har hørt, at der er flere, som har lyttet til den flere gange”.

Skriftlig vejledning til gudstjeneste derhjemme

Peter Langgaard Uth, præst i Tamdrup pastorat, Horsens provsti, lavede en skriftlig vejledning til, hvordan man kan lave en gudstjeneste i sit eget hjem under kirkernes nedlukning. Peter Langgaard Uth fortæller:

”Jeg lavede en enkel liturgisk vejledning, som man kunne bruge, hvis man ville holde gudstjeneste hjemme med sin familie og lagde den på Facebook og kirkens egen hjemmeside. Nogle af de ting, vi gør i kirken, giver ikke mening, hvis man sidder i en stue, men det umistelige i en gudstjeneste tog jeg med. Og som jeg skrev i vejledningen, kunne man selv plukke ud efter behov. Det er svært at vide, om vejledningen er blevet brugt, men den fik mange likes på Facebook. Ved en eventuel 2. bølge af coronakrisen ville det være oplagt at stille kirkens rum til rådighed, i hvert fald på landet, og lægge sådan en vejledning i kirken, som folk enten kan bruge i kirken eller tage med hjem”.

Kirke uden for kirkerummet

Påskevandring på kirkegården

I Tamdrup pastorat i Horsens provsti satte de skilte op på kirkegården i påsken, så besøgende via en tilrettelagt vandring på kirkegården blev guidet igennem de forskellige højtidsdage i påsken. Præst Peter Langgaard Uth uddyber:

”Vi lavede plancher med evangelietekster, satte malerier ved teksterne sammen med et enkelt sangvers, så det blev en form for kollage. Den påskevandring var faktisk det mest populære tiltag, vi lavede under nedlukningen”.

Fejring af 4. maj på kirkegården

Åby sogn i Aarhus Vestre provsti arrangerede en Facebook-event mandag 4. maj kl. 20, som kaldtes ”Kom og tænd lys ved Åbyhøj kirke” (<https://www.facebook.com/events/232098788013669/>). På kirkegården var der mulighed for at tænde lys og mindes Danmarks befrielse.

Uddeling af varme hveder på Store Bededag

De fem kirker i Brædstrup, Tønning, Træden, Grædstrup og Sønder Vissing pastorat i Horsens provsti opfordrede til at bruge Store bededag som anledning til en familiegåtur med varme hveder fra kirken. Pia Skovmose Jensen, præst i Sønder Vissing sogn, fortæller:

”I vores sogn plejer vi at arrangere sådan en familiegåtur på Store Bededag hvert år, men i år opfordrede vi de andre sogne til også at være med. Det ville de gerne, så vi opfordrede folk til at gå en familietur og komme forbi kirken til sidst, hvor de kunne tage hveder med hjem. Der blev uddelt ca. 600 hveder, som man fik i poser med navn på, fordi folk havde bestilt dem på forhånd. Ved uddelingen af hvederne kunne vi samtidig få en lille snak på afstand”.

Stemningsfuld fejring af 4. maj ved Åbyhøj Kirke i Åby sogn. Foto: Hanne og Karsten Høgild

Kirken rykker ud

"Musik for guldet" uden for plejecentrene

Da plejecentrene lukkede for udefrakommende besøg, kunne folkekirken ikke længere komme ind og afholde andagter, gudstjenester, sangeftermiddage og lign. Derfor tog præst Hanne Henriksen i Horsens provsti kontakt til et lokalt spillested, KulisseLageret, og præsenterede ideen om en koncertturné til kommunens plejecentre, hvor man kunne spille udendørs, så musikken kunne nå ind ad åbne vinduer og altandøre. Hanne Henriksen fortæller om initiativet:

"Jeg fik kontakt til alle plejecentre via kommunens aktivitetsleder på området, som jeg i forvejen sidder i styregruppe med i forbindelse med oprettelsen af mandegrupper for enlige mænd 65+". Jeg spurgte de lokale aktivitetsledere, om de ville have en halv times koncert. Det eneste, de skulle, var at smide en forlængerledning ud til musikken."

Koncertstedet "Kulisselageret" entered med en professionel kunstner, Andreas Boysen, som i samarbejde med Hanne Henriksen udvalgte numrene. Det blev til 15 koncerter over tre onsdage i foråret på 14 af kommunens i alt 15 plejecentre. I begyndelsen var det Andreas Boysen, der sang og spillede på sin guitar, senere kom flere og flere fra "Kulisselageret" med, så det blev et helt orkester.

Hanne Henriksen fortæller videre:

"De numre, der blev spillet, var fra den lette ende, som alle kan synge med på, fx "Tag din gamle sweater på", "Det er i dag et vejr" og "Katinka, Katinka". Horsens Kommune betalte første turné dag og Horsens Provsti de to andre. Vi kaldte initiativet "Musik for guldet", og det blev modtaget med glæde af både beboere, pårørende og ansatte på plejecentrene. Også det lokale spillested, der lå underdrejet af corona var begejstrede. Efterfølgende er vi blevet opfordret til at gentage succesen – også efter corona".

Musik for guldet blev modtaget med glæde af beboere, pårørende og ansatte på plejecentrene i Horsens provsti. Foto: Hanne Henriksen.

Samarbejde med kommunen om tiltag til pårørende til demente

Som en udløber af koncertturneen ”Musik for Guldet”, henvendte Horsens Kommune sig i juni til præst Hanne Henriksen i Horsens provsti og gjorde opmærksom på en pulje/covid-19-hjælpepakke under Sundhedsstyrelsen, som civilsamfund og frivillige kunne søge til initiativer for pårørende til borgere med demens. Hanne Henriksen fortæller:

”Denne gruppe borgere stod under nedlukningen alene med plejeopgaven, da dagtilbuddene var lukket ned. Jeg tog kontakt til en pårørende, som jeg mødte på koncertturneen ”Musik for guldet”, samt kommunens demenskoordinator, og vi fik på få dage kortlagt behovet blandt pårørende med hjemmeboende borgere med demens. Jeg skrev ansøgningen, der søgte midler til to retræte- og kursusophold på Løgumkloster for ti pårørende pr. gang sammen med kommunens neuropsykolog. Første hold pårørende kom afsted i slutningen af september og det næste hold deltager i starten af december. Opholdet var ment som en aflastning for pårørende til demente, som har haft en ekstra byrde under nedlukningen i dagtilbuddene, efter devisen om, at man som passager i et fly selv skal tage iltmasken på, før man kan hjælpe andre. Vi har fået tilbagemeldinger fra det første hold pårørende, der var afsted om, at de fik skuldrene på plads, at det var lindrende og godt at snakke med andre i samme situation. Opholdet ramte plet”.

Klokkespil, roser til Mors dag og gaver til konfirmander

Brøndby Strand sogn i Glostrup provsti satte, ved siden af nye online tiltag, også nye fysiske (analoge) aktiviteter i gang i coronaperioden. Sognet afholdt klokkespil fra kirketårnet, uddelte roser på Mors dag og uddelte gaver til kirkens konfirmander, ligesom der var fællessang med kirkens sanger og organist i skiftende baggårde i byen. Formålet var, at kirken skulle række ud til stort set alle kirkens brugergrupper. Der var både digitale og analoge aktiviteter for gamle, voksne, unge og børn.

Mors dag. Foto: Brøndby Strand Kirke.

Hilsner til konfirmanderne på den oprindelige konfirmationsdato

Præst Inge Pilegaard Thomsen, Engum sogn, Vejle provsti ville på Store Bededag gerne markere over for sine konfirmander, at de skulle have været konfirmeret den dag, og fortæller:

”Til Store Bededag, hvor der skulle have været konfirmation, kørte jeg rundt til alle konfirmander med en hilsen, flag og slik og mødte de fleste familier. Det gav meget fin mening og blev godt modtaget”.

Stearinlys og 4. maj hilsen fra kirken til beboerne i boligområde med socialt udsatte

I Klostersogn i Horsens kommune blev kirkens planlagte 4. maj fejring omdannet til en uddeling af ca. 650 stearinlys i et boligområde med socialt udsatte. Boligområdet er nyt og ligger lidt i udkanten af sognet, og kirkens medarbejdere har haft lidt svært ved at nå beboerne.

Menighedsrådsmedlemmer og ansatte i sognet pakkede gennemsigtige poser med stearinlys og en grøn hilsen fra kirken. Hilsenen fortalte både om Danmarks befrielse 4. maj 1945 og om coronakrisen, og forsøgte at udtrykke håb om, at det bliver godt igen. Menighedsrådsmedlemmer, præster og folk fra afdelingen Bo Trivsel i Horsens kommune delte poserne ud.

Menighedsrådsmedlemmer, præster og folk fra BO Trivsel i Horsens kommune delte stearinlys og en grøn hilsen ud til beboerne i Sund Parken. Foto: Hanne Henriksen.